

Desatoro znižovania medzery v zručnostiach (tzv. skills gap) v súkromnom a verejnom sektore SR

KONKURENCIESCHOPNÉ SLOVENSKO

Moderné technológie, sociálno-ekonomický vývoj a dopady pandémie nám pred očami menia nielen život, ale hlavne svet práce. Ako spoločnosť sme nútení sa prispôbovať a riešiť bezprecedentné problémy, ale zároveň sa pred nami otvárajú nové príležitosti. Aj keď sme sa na takéto situácie v škole ani v práci nepripravovali, keď je to potrebné, dokážeme sa adaptovať a pracovať v nových podmienkach. Postupne zisťujeme, že vďaka moderným digitálnym nástrojom je práca v „novom normálne“ často aj produktívnejšia.

Zároveň si však uvedomujeme, že bez relevantných zručností a nových návykov digitálna transformácia nie je možná a preto si ich chceme čo najrýchlejšie osvojiť a používať. Taktiež sme si plne vedomí, že medzery v zručnostiach sú výraznejšie v sociálne znevýhodnených skupinách (vrátane dlhodobo nezamestnaných), ktoré nemajú dostatok finančných prostriedkov ani príležitostí pre rozvoj svojich zručností a kompetencií.

Pred Slovenskom stojí výzva zaistiť kontinuitu udržateľného rastu, spoločenskej súdržnosti, odolnosti a adaptácie nielen v meniacich sa podmienkach, ktoré prinášajú nové technológie, ale taktiež k nepredvídateľným hrozbám v budúcnosti (napr. budúce pandémie alebo prírodné katastrofy). Znižovanie medzery v zručnostiach vnímame ako prostriedok k širšiemu spoločenskému cieľu – k spoluvytváraniu spokojného života pre jednotlivcov, rodiny, komunity a celú spoločnosť.

Uvedomujeme si dôležitosť vytvorenia a implementácie celospoločenskej stratégie znižovania

rozdielov v zručnostiach, rozvoji relevantných schopností pre digitálnu súčasnosť a svet práce budúcnosti zodpovedajúci našim predstavám o zmysluplnom živote založenom na zdieľaných hodnotách a spoločenskej súdržnosti.

Dynamické technologické a spoločenské zmeny prinášajú už dnes pre našu krajinu výzvy v podobe vysokej miery digitalizácie, potrebných zručností, ako aj automatizácie procesov so širokými spoločenskými dopadmi. Najväčšia spoločenská zmena od priemyselnej revolúcie 19. storočia sa deje teraz: upravené modely podnikania, nové typy pracovných pozícií, revolučná zmena zamestnaneckých vzťahov a urýchlená potreba nových zručností zásadne ovplyvňujú to, ako ľudia, firmy a štát budú fungovať. Nedostatok žiadaných zručností zosilňuje globálny zápas o talent. Slovensko preto nevyhnutne potrebuje urýchlene zaviesť do praxe konkrétne zlepšenia pre znižovanie medzery v zručnostiach svojich obyvateľov.

Aby sme dokázali škálovať zvyšovanie zručností a schopností pre demografické skupiny, ktoré majú rôznu východiskovú základňu, je potrebné, aby všetky zainteresované strany vrátane vlády, podnikateľov, priemyselných zväzov, odborárov, celej vzdelávacej sústavy a neziskového sektora, spojili svoje úsilie a spolupracovali pri stanovení a dosahovaní spoločných cieľov. Naším hlavným cieľom je hľadanie a zavádzanie riešení, ako prekonať nedostatok zručností a pripraviť ľudí na prácu a kvalitný život v súčasnosti aj v budúcnosti – počnúc základným vzdelaním a končiac rozvojom zručností v zamestnaní a celoživotným vzdelávaním.

1. EFEKTÍVNY EKOSYSTÉM PRE ZVYŠOVANIE ZRUČNOSTÍ

Apelujeme na všetky zainteresované strany, aby sme spoločne vybudovali celostný, efektívny a vzájomne prepojený ekosystém zameraný na komplexnú agendu zvyšovania zručností a schopností a motivujeme zamestnancov a zamestnávateľov, aby sa do tohoto systému aktívne zapájali.

Aby bol vytvorený ekosystém spolupráce v budúcnosti úspešný, mal by byť postavený na troch základných pilieroch:

- a) spoločná, zrozumiteľná a motivujúca **VÍZIA** pre zamestnancov aj zamestnávateľov postavená na ambicióznejšej národnej stratégii rozvoja (nielen

- digitálnych) zručností;
- b) definované **role a zodpovednosti** všetkých zainteresovaných strán v ekosystéme;
- c) **predefinovanie spoločenskej zmluvy** medzi zamestnancami a zamestnávateľmi.

Odborové zväzy, zamestnávatelia a ďalšie zainteresované strany budú zdieľať spoločné ciele, prispievať k dosahovaniu výsledkov a všetci budú mať úžitok zo spoločnej vízie vlády, priemyselných odvetví a školstva a budú spolupracovať pri vypracovaní komplexných národných programov zvyšovania zručností a kvalifikácie.

2. STRATEGICKÝ A AGILNÝ LEADERSHIP PRI RIEŠENÍ SPOLOČENSKÝCH PROBLÉMOV

Apelujeme na Vládu SR, aby upustila od úradníckeho a rezortného systému riešenia spoločenských problémov a pristupovala strategicky a agilne k riadeniu národných iniciatív zameraných na zvyšovanie schopností, zručností a kvalifikácie zamestnancov a úzko na tom spolupracovala s podnikateľským, vzdelávacím a neziskovým sektorom.

Aby bola vláda akčná pri presadzovaní ambicióznejšej národnej stratégie znižovania medzery zručností, bude potrebné, aby sa stala agilnejšou pri riešení významných výziev vyvolaných zmenou demografie, nových technológií a ďalších globálnych trendov. Sme presvedčení, že **strategický agilný prístup v slovenských podmienkach** znamená:

- a) **Digitálny „mindset“ zamestnancov verejného sektora** a digitálna transformácia aspoň časti vládneho sektora zodpovedného a participujúceho na znižovaní medzier zručností a digitálnej transformácii spoločnosti.
- b) **Medzirezortná spolupráca a otvorenie sa** pri riešení komplexných úloh s ostatnými zainteresovanými stranami.
- c) **Zameranie na potreby „zákazníkov“**: i) zamestnancov, ktorým chýbajú zručnosti; ii) zamestnávateľov, ktorým chýbajú zruční zamestnanci; iii) marginalizované skupiny a dlhodobo nezamestnaní, ktorým chýbajú pracovné návyky a zmysel pracovať.
- d) **Využívanie dát trhu práce a analytickej kapacity jednotlivých rezortov** na definovanie, aké zručnosti budú vyžadované v rôznych geografických, priemyselných a demografických skupinách.

3. ROZVOJ ZRUČNOSTÍ = INVESTÍCIA DO ĽUDÍ

Apelujeme na všetkých zamestnávateľov vo verejnom, súkromnom aj neziskovom sektore, aby ukotvili **rozvoj schopností a zručností svojich zamestnancov ako aj investície do rozvoja ľudí** za súčasť svojho poslania a

tomu prispôsobili svoje kľúčové aktivity. Pre tých, ktorí sa zapoja do tejto snahy budú k dispozícii vhodné formy spolufinancovania a poskytovania vhodných a relevantných programov pre Upskilling a Reskilling svojich zamestnancov.

4. SVET PRÁCE BUDÚCNOSTI

Apelujeme na celý verejný, komerčný i neziskový **VZDELÁVACÍ sektor** (verejné a súkromné školy, školiace a tréningové agentúry, organizácie neformálneho vzdelávania, atď.), aby si osvojil **svet práce budúcnosti** ako tému pre

hľadanie a nachádzanie svojej relevantnosti a unikátnosti, ako aj priestoru k podpore inovácií a kreativity, ktoré dokážu prilákať každého k celoživotnému učeniu, rozvoju, vzdelávaniu, novým schopnostiam a zručnostiam.

5. IMPLEMENTÁCIA PLÁNU OBNOVY

Apelujeme na vládu SR, aby sa poučila z nedostatočného úsilia verejných inštitúcií za posledné takmer dve dekády a v úzkej súčinnosti s Európskou komisiou zamerala svoje kapacity na naplnenie zmyslu a cieľov predloženého Plánu obnovy a odolnosti SR. Fond vnímame ako šancu desaťročia na zavádzanie riešení, ako prekonať nedostatok zručností a pripraviť ľudí na prácu a kvalitný život v blízkej budúcnosti. Sme presvedčení, že **úspešná implementácia**

reforiem v rámci komponentov č. 6, 7, 8 a 17 významne prispeje k zvyšovaniu digitálnych zručností a schopností pre všetky demografické skupiny na Slovensku. Sme takisto presvedčení, že pri implementácii plánu obnovy má takisto svoje nezastupiteľné miesto celoživotné vzdelávanie ako dôležitý komponent kontinuálneho znižovania medzier v zručnostiach.

6. UPSKILLING, RESKILLING A CELOŽIVOTNÉ UČENIE

Apelujeme na Ministerstvo školstva SR a Ministerstvo financií SR, aby vytvorilo a efektívne manažovalo **jednotnú celonárodnú platformu**, ktorá umožní transparentný systém financovania i dostupnosti najlepších poskytovateľov Upskillingu a Reskillingu pre všetky demografické skupiny. Ďalej by sa vláda mala zamerať na uľahčenie rýchleho presunu pracovníkov z uvoľňovaných pracovných miest

a to investovaním do cieľných iniciatív zameraných na rekvalifikáciu, spoluprácou s podnikmi, odbormi, priemyselnými odvetvami a municipalitami a lokálnymi združeniami. Luxemburský **“Most digitálnych zručností”** sa javí ako konkrétny príklad toho, ako môžu zúčastnené strany úspešne zosúladiť financovanie a výsledky.

7. HYBRIDNÉ PROSTREDIE

Apelujeme na zapojenie a financovanie startupov do vytvárania moderných riešení, ktoré prilákajú k Upskillingu, Reskillingu a celoživotnému učeniu všetky demografické skupiny atraktívnou formou (gamifikácia, virtualizácia, ...) a vytvorenie hybridného prostredia, ktoré dokáže prepojiť účastníkov jednotlivých vzdelávacích modulov v ekosystéme

po celom Slovensku v reálnom čase. Hybridné prostredie takisto predpokladá zmenu „myslenia lídrov všetkých zainteresovaných strán“, ktorí budú vnímať investície do kontinuálneho vzdelávania ako príležitosť na rozvoj zručností svojich zamestnancov, nie ako bariéru rastu.

8. URGENTNÁ SPOLOČENSKÁ PRIORITA

Apelujeme na všetky demokratické politické strany na Slovensku, aby svojou činnosťou prispeli k **vytvoreniu celonárodného konsenzu s dlhodobým strategickým plánom**. Sme presvedčení, že odstraňovanie (nielen digitálnych) medzier v zručnostiach musí byť ako urgentná a nevyhnutná časť komplexnej reformy vzdelávania považovaná za nepolitickú prioritu krajiny. Podľa OECD

Education at Glance 2020, ako aj viacerých správ Európskej komisie z posledných rokov, verejné výdavky na Slovensku na vzdelávanie zostávajú na nízkej úrovni, čo malo priamy dopad na neustále odďaľovanie nápravných opatrení, nechotu politickej reprezentácie krajiny stanoviť vzdelávanie ako TOP prioritu a naďalej demotivujúcu úroveň odmeňovania a spoločenského statusu učiteľov.

9. AKTÍVNE POSTAVENIE UČITEĽA V 21. STOROČÍ

Apelujeme na Ministerstvo školstva SR a všetky pedagogické fakulty na Slovensku, že vnímame zmenenú rolu učiteľa v 21. storočí za najkľúčovejší aspekt resuscitácie SK vzdelávacieho systému – od jeho pedagogickej prípravy, odbornosti, mäkkých zručností až po ochotu sa celoživotne vzdelávať a prinášať inovatívne prvky do výučby. Učiteľ je základným stavebným kameňom akéhokoľvek systému vzdelávania ako aj národnej stratégie znižovania medzery v zručnostiach a preto vyzývame, aby akékoľvek kroky v rámci reformy vzdelávania reflektovali potreby učiteľov. Navrhujeme redukcii počtu pedagogických fakúlt na

Slovensku (resp. výrazné obmedzenie financovania nekvalitných pedagogických fakúlt) a presmerovanie ušetrených financií do tých 3-4 najkvalitnejších. V rámci ich zníženého počtu odporúčame zaviesť náročnejšie prijímacie pohovory a ako povinnú súčasť prípravy zaviesť využívanie moderných technológií, zavádzanie inovatívnych spôsobov výučby a povinnú prax študentov pedagogických fakúlt nielen v školách, ale aj u zamestnávateľov v súkromnom sektore (na špecifikovaných pozíciách relevantných pre učiteľov - HR, stredný level riadenia, rozvoj ľudí, projektový manažment, atď.).

10. IQ + EQ + AQ + WQ

Globálne trendy na trhu práce nám ukazujú, že formálny systém vzdelávania je dnes schopný „zaručiť“ aktuálnosť zručností jednotlivca na max. 4,5 roka v dôsledku spoločenských a digitálnych zmien. **Učenie ako otvorený systém** predpokladá, že znižovanie medzier v zručnostiach si bude okrem zaužívaných IQ e EQ vyžadovať od

zamestnancov vo všetkých sektoroch národného hospodárstva obsiahnuť aj tzv. **adaptabilný kvocient AQ** ako osobnú schopnosť prispôbiť sa neustále sa meniacim podmienkam a **svetový kvocient WQ** ako schopnosť byť pochopený a porozumieť diani vo svojom okolí v širšom kontexte.